

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Qvi ... Illas Omnes Complectitvr Historias, Qvæ Post Secvndam Sex
Tomorvm Editionem ...

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1586

VD16 ZV 1269

De S. Ludmilla martyre.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77432)

SEPTEMBRIS VI.
VITA ET MORS ZACHARIÆ PROPHETÆ,
PER D. EPIPHANIVM CONSTANTIAE CYPRI
Episcopum descripta. Habetur in libro eius de
vitis Prophetarum.

6. Septēbr.
genus &
patria Za-
chariæ
Prophetæ.
Prophetia
eius.

ZACHARIAS Propheta natus Barachia, è terra Chal-
deorum soluit, & inter proficiscendum per multa populo
vaticinatus est, demonstrationis causa, siue ad ostentatio-
nem. Plurima quoque designauit miracula. Hic est, qui in
os annūciauit Iosedech: Nascetur ex te filius, qui sacris ini-
tatis Hierosolymis sacrificabit Domino. Hic etiam bene-
dixit Salathiel in filio, dicens: Procreabit filium, & indet
nomen illi Zorobabel.

De Cyro quoq; Rege Persarum Zacharias ostentatum
acedit, idque ad victoriam. Signum item super Croeso Lydorum Tyranno obiecit:
nec non & super Rege Medorum Astyage. Deque publico ministerio, quod Cyrus
Rex designaturus esset Hierosolymis vaticinatus est, laudibusque euexit illum, nec
vulgariter benedixit. In vaticinio porro, quam prophetiam vocant, proprie locu-
tus est de Hierusalem, de consummationeque gentium, & de templi Hierosolymi-
tani ædificatione. De ocio deniq; & desidia tam prophetarum, quam sacerdotum,
nonnulla duplici quadam crisi exposuit. Decessit in vitima senectute in Iudæa, &
proximè cum Aggæo propheta humatus est.

Mortuus
apud Ag-
gæi Pro-
phetam
sepelitur.

BEATAE LVDMILLAE DVCIS ET MARTYRIS
CHRISTI GLORIOSAE VITA, EX BOHEMORVM AN-
nalibus per Reuer. Dn. Nicolaum Salium Pragensem descripta,
& ad nos transmissa.

16. Septēbr.
Cap. 1.
S. Ludmil-
læ patria
& patres.

S LABIVOR Hrabota Pessouicenfis vir & splendore ge-
neris, & rerum publicè priuatimque gestarum monumen-
tis & morum grauitate constantiaque gloria insignis, co-
seculo in auita hæreditate Melnicij & latifundijs eius vitæ
agitabat, quo tempore apud Boëmos anno 873. Hostiuitus
imperium tractabat. Hic filiam præstantis formæ & gene-
rosæ indolis ex Lidoslaua cum procreasset, amabilem his
dotibus populo futuram certò peruidens, Lidmilam eam
nuncupauit, quam Latinus paululùm ab origine primæua
deflectens Ludmillam commutatione & adiectione literæ expectorauit. Eius ad-
ultiore tantum in suscipiendis & moliendis rebus grauioribus robur ingenij, tan-
ta in tractandis subiectorum hominum etiam asperis mentibus solertia fuit: vt
quamuis plurimæ aliæ ea tempestate præstantes oris habitu, & fortunarum copia
heroinæ in Boëmia florent, omnibus tamen his ita vitæ cultu prælata fuit, vt Bo-
riuoio hæredi & domino Bohemiæ sola matrimonij vinculis innecteretur. Quem
tanta obseruantia venerata est, & quoad vixit semper coluit, vt ad amissim & præ-
scripto legibusque eius viueret. Ille verò tanti eam fecit, vt nõ modò postulatæ eius
promptus facilisque annueret, sed etiam quod gratum illi acceptumque fore con-
iectaret, id sedulo & accuratè promoueret. Quare cum eam inflâmato studio ho-
norandorum delubrorum agi obseruasset: ad solatium eius idolum aureum fo-
minei vultus fabrefecit, quod altitudine sua magnitudinem cuiusuis hominis ex-
cederet: idque in penetralibus ædium suarum habitaculis erexit. Quod Ludmilla
errore vano implicata nunc prece, nunc donis, nunc sacrificijs onerabat, & æternos
illi ignes sacrabat. Nomen idolo Crofinæ datum. Nec mirum illud tanto auro con-
flatum, largissimo enim venarum aurearum prouentu id ætatis Boëmia scatebat.

Fgregiæ
eius dotes.

Traditur
Boriuioio
Duci Boe-
miæ con-
iunx.

Errore gē-
sili dece-
pta colit
idolum au-
reum.

Cap. 2.

Interea legatio Suatopluci Marcomannorum Regis, Belgrado regia vrbe di-
gressa Pragæ successit, petitiones & dona Regis Boriuogio exponens. Donorum
vnum erat vini meracissimi capacissimus culeus, & insolens inuisumque ijs seculis
in Bo.

SURIUS

q. bar
Nomen

RVIII

5

in Bohemia liquoris genus, & hoc com medabilius. Quod cum Ludmilla pitissas-
set, mollissimasq; eius per venas insinuationes demiraretur, dignum hunc potum
non tantum hominum conuiujs, sed Deorum immortalium mensis videri dixit.
Ea propter prompto illo trullam impleri & Crofinæ suæ libare æquum esse duxit,
& libauit. Accidit autem vt restrictis antea nubibus terra omnis trium mensium
numero ieiuna areret: illo autem die, quo libaminis loco vinum à Ludmilla sta-
tuæ propositum fuit, fecundis imbribus humectaretur. Homines id pietati Lud-
millæ acceptum referre, illa verò benignitati indulgentissimæ Deæ suæ imputare.
Aestimare difficile non fuerit, quæ Ludmilla veluti planta in subactum Ecclesiæ
Christi solùm translata germina tandem ediderit, quæ in macro adhuc fabulo sita,
tanta frondium pubertate luxurauerit. Nec fefellit sanè expectationem, sed vicit.
Reuersus enim à Marcomanis Boriuoius sacris iam nostris imbutus, cum immor-
talis vitæ gloriam & præmia eius Ludmillæ, quæ à D. Cyrillo Episcopo hauserat,
exposuisset, ad eò hac narratione eius capta est, vt cum eo feuerius exposculetaret,
quòd salutis curam consortis suæ minoris fecerit, quàm vt illum diuorum præ-
ceptorum magistrum secum in Bohemiam transfuehendum meminisset, à quo &
illa vitæ Christianæ conscia efficeretur. Atque in eo voto non tantum secundis &
ad voluntatem fluentibus rebus constans perdurauit, sed & calamitosis turbulen-
tissimisq; temporibus eodem æstu fidei nostræ suscipiendæ flagrauit: tunc nimi-
rùm, cum maritus eius ob nouatam religionem, desertaq; prophetia Ethnicorum
sacrilegia, extorris à terra sua pelleretur. Cuius tantam tamque procellosis casibus
benè exercitatus virtutem, & animi firmitudinem, breuè sic est remuneratus Deus.

Restituro enim postliminio, repositoque in pristinum statum, & sibi reddito
marito, Episcopum quoque Cyrillum coniugis sui secundum Deum parentem ei
exhibuit, vt religionem quam animo complexa iam erat, caremonijs quoque asse-
queretur. Eius illa affusa genibus submisit rogabat, vt sine prolixiori mora opera
illius salutaris aquis tingeretur. Fecit com potem voti Episcopus, ipsamque & Spi-
ritualem maiorem, & Vratislaum minorem natu filios, quibus illa stipata pedibus
eius se aduoluit, Christi Ecclesiæ per baptismum transcripsit. Ex illo tempore vel-
uti nouum hominem induta, antegressa vitæ maculas sletibus eluere, tenebras er-
rorum suorum detestari, Crofinæ, antea tantò operè amata, ne nomen quidem susti-
nere. Semper ferè medium diem cum marito in templo expendere, animarum lu-
cris inhiare, filijs Christi nomen maiestatemque verbis ostentare & deprecare,
idola proterere, in templis Deo diuisque in sublime euehendis & condendis Bori-
uoi se æmulam præbere. Eius opus est priuato annisu sanum S. Catharinæ Teri-
nensis, Beatæ autem Mariæ apud Pragenses, quod Tainenense vulgò appellant, in-
gatis cum Boriuogio manibus sublatum. Aedes enim D. Clementis Cralouegra-
di, quæ prima Christianarum Ecclesiarum in Bohemia est, & fronte Septentrioni
obuertitur, sanum quoque S. Michaelis Tetinæ, & D. Clementis Vissegradis propria
Boriuoi effecta sunt. Rursùm autem diuorum Petri & Pauli in noua Pragensi ci-
uitate, quod Zderasium vocant, & D. Ioannis templum, quod in petra nomen ob-
tinuit, communi amborum coniugum cõsensu & opera ædificata sunt. Est autem
hoc D. Ioannis templum prope id antrum ex ædificatum, in quo Iuan Regis Dal-
matix filius anachoreticæ inspectioni vacabat, quem miro sinceri affectus ho-
nore venerandum illud par coniugium in sua arce excepit. Ludmilla etiam diui-
nis super se ab eo prolatis verbis muniti se confirmarique depoposcit.

Magna sunt hæc & illustria Ludmillæ facinora, sed maius illud, & admiratione
multò dignius, quod subiungam, in quo virtutis eius apex mirificè splendescit.
Ludmillam nostram in prosperrimo vitæ cursu successuque rerum suarum latif-
simo, id egisse, vt eminentissimo dignitatis fastigio se spontè deiecerit, & principis
throno sceptroque vna cum marito abdicarit, quo commodius diuturniusque
tempus celestibus rebus se immergendi fortiretur: Neque vllis precibus vel ob-
secrationibus procerum suorum pulsata percelli potuit, vt vel ipsa vel eius Bori-
uoius semel positam cum diademate purpuram resumeret, quamuis Spiritignus
grandior natu filius in dignitate patri subrogatus ob contempta Christiana paren-
tum suorum (vt augurare licet) præcepta, intempestiua morte vita expulsus
fuerit, & truncæ desertaque res Bohemica sine capite viderentur. Quo factum,
vt summa rei ad Vratislaum penè puerum deuolueretur. Qui parentibus & ma-
ioribus

Præbet ei potum vnum optimum.

Boriuoius Dux sic Christianus.

Quæto de siderio S. Ludmilla flagrant religionis Christianæ suscipienda.

Baptizatur cum duobus filijs.

Extruit in Boemia multas Ecclesias.

Vita ipsius Iuanis habetur in peris 55. Iuanj.

Cap. 4.

Abdicat se vna cum marito principatu, vt liberius Deo vacet.

Vratislaus eorum filius princeps factus.

Vxorem ducit infidelis Drahomiram.

ioribus natu dicto audiens, eam cum Deo hominibusque gratiam iniit, vt omnes illi benè, nemo malè veller. Et proceres quidem principis fobolis propagandæ non parùm solliciti vxorem ei Drahomiram iungunt, quæ dæmonum mancipium iuxta additissimum ac obstinatissimum cum esset, id tamen veteratorie coram marito tegebat, nè fauori eius excideret. Hæc duos filios ei peperit, Venceslaum prius, posteriùs Boleslaum.

Cap. 4.

Hic Ludmilla animo sapiens eum qui prius in lucem productus esset, de more patriæ, si occidere Vratislauum contigisset, patri in potestate sufficiendum nec futile momentum ad augendam tuendamque rem Christianam esse, qua ratione educaretur perspiciens, tali cõsilio eripere matri Venceslaum aggressa est: Orbam se prius mò morte mariti Boriuogij quiritari: deindè non facile se solam dolori suo mederi posse, tum orare vt sibi ad mitigandam calamitatem suam, submouendosq; animi angores, quos ob vita functum Boriuoiuum collegerat, Venceslai nepotis sui apud se degentis crepudijs oblectari liceret. Drahomira paululum cum Vratillao collocuta, cum præsentibus tantùm negocijs intenderet, nec rerum consequètijs, Deo illi obstante, metiretur, facile ei Venceslaum commodaui. At Ludmilla tantam tamque opportunam occasionem benè gerendæ rei nacta, nè eam pateretur ociosè effluere, acceptum secum nepotem, tum ipsa per se, tum per Paulum, qui ei in ijs, quæ ad Deum sunt, assiduus hærebat, fingere formareque & in omnem partem versare cepit, tam diuque in eo colendo insistere, quousque se ipsam in eo exprimeret, talemque eum redderet, qui tutò Budecij in perdiscenda Latinitate inter lubrica laxioraque adolescentum ingenia, feueriorem viuendi disciplinam teneret sciret. Vbidum agit, intereà pater eius Vratislauus in humanis esse desijt.

Venceslaorum filius traditur S. Ludmilla imbuendus.

Vratislauus dux S. Ludmilla filius moritur.

Cuius obitu erecta Drahomira diù meditatam, sed metu viuientis mariti dissimulatam, procellam tandem in nomen Christianum effundit, in qua occasione occidendo quamuis impotenti & efferata rabie baccharetur, ima summis diuina humanis confundens: non tamen conatus suos optato euentu claudendos sperabat, quousque Ludmillam, quæ solo Venceslao armata machinationes eius discutere posse videbatur, superesset. itaque hanc tali nefaria fraude euertere aggressa est. Tumanem & Cumanem viros vt apprimè nobiles, ita ingenij profligati, & audaciæ proiectæ, muneribus & pollicitationibus inflammatos ad opprimendam socrum suam destinat. Qui Tetinâ specie visendæ Ludmillæ ingressi (erant enim ambo olim in aula eius educati) perhumanè & hospitaliter ea suscipiuntur. Antequàm tamen Ludmilla cum ijs discumberet, instinctu diuino admonita est, eos esse vitæ suæ insidiatos. quare accersito Paulo mytha suo, exomologesi vitæ suæ coram eo facit, deindè diuina Synaxi se munit, mox, fuis non paucis precibus, ad terribimos illos emissarios reuerfa, benignè cum ijs & sermones miscet & exportata fronte epulatur.

Cap. 6.

Remotis postmodùm mensis, somni desiderium mentientes præcipuis domus suæ thoris dignatur. ipsa coacta omni familia sua singulis pactam mercedem ad denarium persoluit, persoluta omnes incensè hortatur Christum Optimum Maximum venerari & suspicere, fidei Christianæ immotis vestigijs in hære, a duersis nec exanimari nec cedere. Cohortatione finita complexis singulis, atque ob officium fideliter obitum collaudatis, & valedicto, quieti se dare, stupentibus omni bus insolitæ rei nouitatem, iussit. Ipsa quoque cubile suum ingressa cum multam ad noctem peruigil in strato iacens Deo supplicaret, sentit ianuam penetralis sui hostili ausu disturbari, disturbatamque procumbere. Ergò eum ad necem se peri animaduerneret, Tumanem & Cumanem, nocturni sceleris molitores graui oratione castigat, modestiamque hospitalitatis ab eis requirens, reuocat collocati olim in eos beneficij memoriam. Sed surdis canebatur fabula. Nam illi hostiliter capiti eius peplum diripiunt, ex eoque laqueum necentes furenter eam lectulo præcipitant. Quæ, nobilius genus mortis rata, si pro Christo sanguinem funderet, ferro se ab eis concidi non offocari obtestatur. Verùm incassum se id egisse apud eos cognoscens, tantisper sibi vitæ vsuram prorogari postulat, quousque se Deo suo offerre possit. obuenta & decursa, peplo suo illaqueatur, & per spatia cubilis sui, immaniter hinc indè raptatur. Tandem protracta ad saxum quo orans genibus niti solebat alliso sapius illi capite tam diu affligitur, quousque animam exantlaret xvi. Septembr. Quo quidem in saxo hodie quoque

Drahomira sicarios pecunia corruptos ad opprimendam S. Ludmillam destinauit.

Illam diuinis sacramentis se premunuit.

Eccè quam prudenter domui suæ disposuerit S. Ludmilla.

Ianua cubiculi sui à sicarijs infringitur.

Peplo capitis sui Ludmilla illaqueatur. Saxo alliso capite interimitur.

SURIUS

q. bar
Kober
RVIII
5

DE S. SEQVANO ABBAT. ET RVSTICO EPISCOPO.

quoque sanguinis eius macula, testes innocentię Ludmilla, & crudelitatis hostium, liquidò, apparent. Sepulta est autem in æde diuę Catharinę Tetinenfis, cui loco & cimiterio illi attributo, hanc prerogatiuam Deus in honorem martyris suę prolixè indulfit, nè quis ibi hominum conditus possit, conditus si fuerit, etiam nunc à terra euomatur.

Diuus postea Venceslaus cum in ducem Bohemię inauguratus esset, pia memoria merita Ludmilla; auię suę sibi præstita repetens, quam viuenti non poterat, mortuę gratiam sic remectiri studuit. Missis enim sacerdotibus religiosis, exhumari corpus eius, & Pragam asportari mandauit, vt nobiliori tumulo inferretur. Qui egesta terra, qua thesaurus tantus tegebatur, capsam computruisse videntes, procliuus eadem passum esse corpus eius pronunciant, discessissentque re infecta, nec inspecta, ni Paulus Ludmilla; viuentis olim conscientię auriga, discussa cariosa arcula, saluum integrumque corpus eius ibi contineri conclamasset. Tum in laudes Christi ab omnibus proruptum, resque insignis prodigij loco habita, corpus anima euacuatum biennio ferè incorruptum, facie paulum a natiuo splendore degenerare inueniri. Perlatum Pragam inclytus princeps Venceslaus, tanquam pius Phoenix, Itẽm eius translatio ad ciuitatẽ Pragensem.

Vale Ludmilla, & sordidi scriptoris tui collapsam valetudinem precibus susteta. Plura de sanctissima Ludmilla hac, habetur infra in gestis S. Vuenceslai Ducis, nepotis eius, 28. Septembris, cap. 1. 2. 3. 4. & 9.

DE S. SEQVANO ABBATE ET CONFESSORE, VI HABETVR IN S. GREGORII ARCHIEPISCOPI Turonensis libro de gloria Confessorum cap. 8.

MAGNÆ autem virtutis fuit & ille Sequanus Lingonici Abbas territorij, qui viuens sæpè homines à vinculo diabolici nexu absoluit, & post obitum ad sepulcrum suum creastulari catena reuinctos, liberos meritis suis abire permisit. Deniq; Gunthranus rex cornu, cuius voce vel molossos colligere, vel illa corrautorum arboreorum armenta effugare consueuerat, furto ablatum perdidit: quę res multos in vincula coniecit, & nonnullos facultate priuauit, ex quibus tres viri memorati Confessoris monumentum perierunt. Quo rex comperto, iussit eos catenis atque compedibus nequi. Factum que est ita. Media verò nocte lux in basilica humana luce clarior oritur, dissiliunt ferrearum compedum repagula, catenarum que disruptis basibus, vinculi laxantur. Quo audito rex exterritus, velocius, eos liberi arbitrij potestati donauit.

DE SS. EPISCOPIS ARVERNICIS VENERANDO, ET RVSTICO, EX D. GREGORII Turonensis libro Historiarum, cap. 13.

PVD Aruernum verò post transitum sancti Artemij Venerandus è senatoribus episcopus ordinatur. Qualis autem fuerit hic Pontifex, testatur presbyter Paulinus, dicens: Si enim hos adeas dignos Domino sacerdotes, vel Exuperium Tholosæ, vel Simplicium Viennæ, vel Amandam Burdegalæ, vel Damianum Albige, vel Diuamium Engolisma, vel Venerandũ Aruernis, vel Rusticum Cadurcis, vel nunc Pegasinũ Petrogoricis, vtrũque aduersus seculi mala videas profecto dignissimos totius fidei, religionisq; custodes. Hic in ipsa natalis Domini vigilia transiit fertur. Manè autẽ factò, proœnio solennitatis, funcri eius obsequium fuit. Post cuius transitũ sceda apud ciues